

Preek op zondag 21 september 2025 te Hoenderlo

Amos 8:4-7

Lukas 16:1-17

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

We staan vanmorgen stil bij dat vreemde verhaal, over de rentmeester.

Voordat we ernaar luisteren, is het goed om eerst te kijken wáár dit verhaal staat.

Direct na het verhaal over de verloren zoon.

Jezus had die gelijkenis verteld om uit te leggen dat zondaren en tollenaars welkom bij Hem en God waren.

Want daar was kritiek op, uit de hoek van de farizeeën en schriftgeleerden.

Maar Jezus zegt: bij God is er genade.

Ook al heeft iemand álles verkwist, zoals die verloren zoon, hij mág terugkomen.

Ik sta met open armen klaar.

Met dit verhaal in het achterhoofd staan we nu stil bij het verhaal van de rentmeester, die ontslag krijgt.

Hij wordt ontslagen, want hij was het vermogen van zijn baas aan het verkwisten.

Dat is een eerste overeenkomst met het vorige verhaal van de verloren.

In beide verhalen gaat het over iemand die het geld van de ander verkwist.

De zoon verkwist de erfenis van zijn vader.

En de rentmeester verkwist het vermogen van zijn baas.

De verloren zoon raakt aan de bedelstaf, en raakte alles kwijt. Zelfs varkensvoer kreeg hij niet.

De rentmeester ziet ook geen uitweg meer. Wat moet ik doen, als ik straks op straat sta? Hoe kom ik dan aan geld?

Allebei zitten ze dus in een verloren situatie.

De verloren zoon komt dan tot een praktisch besluit: ik ga terug naar m'n vader. Hij zal me vast niet meer als zoon willen hebben, maar misschien nog wel als slaaf. Heb ik in ieder geval een dak boven m'n hoofd, en eten.

En de rentmeester verzint ook iets.

We lazen het. Heel bijzonder.

Hij denkt: werken heb ik nooit geleerd (hij schrikt al bij het idee), en bedelen schaamt ik me voor.

Maar, ik heb een idee.

En we lazen hoe hij, kort gezegd, vriendjes maakt bij mensen die schulden hebben bij zijn heer. Hij gaat naar die mensen toe, en maakt de schuld kleiner.

Dat heb ik voor jou geregeld, zegt hij.

En zo krijgt hij er vrienden bij, van wie hij hoopt dat ze hem straks zullen opvangen, als hij in de penarie zit. Ze hebben immers veel aan hem te danken?

Een vreemde gang van zaken, op z'n zachtst gezegd.
Gesjoemel met het geld van zijn baas.
Maar z'n baas, als hij dat hoort, vindt het eigenlijk wel 'aardig', en creatief bedacht van zijn rentmeester.
Natuurlijk bleef hij tegelijk ook even boos op hem vanwege die verkwisting en bleef het ontslag van kracht, maar toch, zegt Jezus:
Hij (de baas) prees hem, omdat hij (de rentmeester) slim had gehandeld.

Een gek verhaal.
Nota bene bedacht door Jezus. Hij verzint en vertelt deze gelijkenis.
Nu niet tegen de farizeeën en schriftgeleerden, maar in eerste instantie tegen zijn leerlingen in het algemeen. Tegen ieder die achter Hem aan wil.
Ook tegen ons klinken deze woorden.

Wat wil Jezus hiermee, en met ons?

Laten we eens goed verder lezen.
Jezus zegt: ik vertel jullie dit om te laten zien hoe het er in het gewone leven vaak aan toegaat:

De kinderen van deze wereld gaan slim met elkaar om, slimmer dan de kinderen van het licht. (vers 8)

Met andere woorden: in het gewone leven zijn mensen vaak uiterst creatief bezig om hun eigen hachje te redden, zich van toekomst te verzekeren.
Geen middel wordt soms geschuwd, zoals ook deze rentmeester wel erg creatief aan het boekhouden sloeg.
Mensen gaan soms tot het randje, of erover, om er zelf beter van te worden.

De kinderen van het licht daarentegen (en daar bedoelt Jezus zijn leerlingen mee), zijn vaak wat naïever. En dat is natuurlijk goed. Als het goed is, laat een leerling van Jezus zich niet in met dergelijke schimmige praktijken. Maar ben je transparant en betrouwbaar.

Maar toch, zegt Jezus, ik wou dat jullie, beste leerlingen, iets meer van die rentmeester hadden. Iets van die 'gehaaidheid'.
Hoe bedoelt Hij dat?

Laten we luisteren naar zijn woorden:

Ik zeg jullie: maak vrienden met behulp van de valse mammon, opdat jullie in de eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is. (vers 9)

Vrienden maken, met behulp van de mammon.

Eerst even: wie is die mammon?
Dat was de god van het geld.
Een god die nog steeds springlevend is.
Het is de god die je dienaar maakt van het geld. Steeds maar meer.
Hij stond ook symbool voor het geld op zich.
De valse mammon: het geld.
Waar mensen op vertrouwen.
Even voor de fijnproevers: mammon komt in het Hebreeuws trouwens van hetzelfde grondwoord, waar ook het woord "amen" vandaan komt. Mammon, amen – je hoort

het.

Amen betekent: "het zal waar en zeker zijn". Een woord van diep vertrouwen. Wat ik net gebeden heb, dat weet ik in Gods vaste handen. Het komt goed. Amen.

Mammon echter: géld zal me gelukkig maken. Ik vertrouw op m'n centen.

De valse mammon, zegt Jezus.

Want geld maakt niet gelukkig.

Jazeker, als middel hebben we het nodig.

Om zelf van te leven, en ook te genieten.

Maar geld mag nooit een doel in zichzelf worden.

Dollartekens in je ogen of hart.

Dan houd je jezelf ook voor de gek, zegt Jezus.

De valse mammon.

Eens is hij er niet meer.

Eens valt de waarde van je geld weg.

Want geld geeft je nooit het leven zélf.

Geluk en gezondheid zijn niet te koop, zegt trouwens het spreekwoord.

En dáár wil de Here Jezus zijn leerlingen, ook ons, hebben.

Er kan een moment van crisis komen in het leven.

Zoals bij die rentmeester, wiens ontslag eraan kwam. En hoe dán verder, zónder inkomen, zonder enig zicht op een passend vervolg?

Hij ging nog snel vrienden maken met behulp van de mammon, het geld, door hun schulden te verminderen.

Zodat zij hém straks zouden helpen.

Nu weer de leerlingen van Jezus.

Het Koninkrijk van God komt, verkondigde Jezus.

Dat zal alles op zijn kop zetten. Ook een grote crisis, waarin al het 'vaststaande' op losse schroeven komt, en een nieuwe, betere, werkelijk zich baan breekt.

Maar ook mogelijk al eerder: je eigen leven gaat voorbij, met al je bezit, je vermogen.

Dat valt eens weg.

En hoe ziet dan je toekomst eruit?

Als alles wat in het hier en nu vastigheid gaf, als drijfzand is verdwenen?

Denk aan je toekomst, zegt Jezus. Neem dit scenario serieus.

En maak nu, zegt Hij, maak nu het nog kan, vrienden, net als die rentmeester deed, met behulp van de onrechtvaardige mammon.

Opdat jullie in de eeuwige tenten worden opgenomen, wanneer de mammon er niet meer is.

De eeuwige tenten. Een beeld voor de hemel, het hiernamaals.

Tenten, een dak boven je hoofd, als het volk Israël door de woestijn, denk ook aan het loofhuttenfeest, eeuwige tenten, altijd beschutting bij God in den hoge. Nooit meer zorgen. Want er wórdt voor je gezorgd, je wordt er opgenomen, voor altijd.

Maar wanneer word je daar opgenomen?

Als je er vrienden gemaakt hebt.

Hoe dan?

Nou, net als die rentmeester: door mensen die het zwaar hebben, die in de schulden leven, of op andere wijze steun nodig hebben, bij te staan. Door hun last te

verminderen.

Dat kunnen ook jullie! Zegt Jezus tegen zijn leerlingen.

Met behulp van de mammon.

Met je geld, het leven lichter maken van wie het zwaar heeft.

De diakonale taken, de dienst voor de behoeftige naaste, waaraan wij allen mogen bijdragen, en waar de diakonie altijd weer voor collecteert, en waar vele goede doelen voor zijn.

Of op andere manier met jouw gaven en talenten er voor de ander zijn.

Op die manier dien jij niet langer de mammon (die je aan geld en goed wil binden), maar dient de mammon j^ou, en dien je met zijn hulp de naaste!

Omdat jij de mammon goed weet te gebruiken, dan ben je hem de baas en komt er veel goeds uit voort.

Maar bovendien:

Dan maak je vrienden, en die zullen jou helpen op te nemen in de eeuwige tenten.

Gelijk hierna komt trouwens het verhaal, maar dat staat voor volgende week op het rooster, van de rijke man en de arme Lazarus.

En daar zie je inderdaad dat Lazarus een belangrijke rol speelt.

Maar dan wordt die rijke man, die nooit zijn mammon had gebruikt om deze arme te helpen - die wordt niet opgenomen in de eeuwige tenten.

Lazarus pleit bij monde van Abraham niet voor, maar t^egen hem.

Een waarschuwend verhaal, zoals de Here Jezus dat hier ook al doet:

Ik wou dat jullie wat méér hadden van die rentmeester.

Dat je in dit leven alles op alles zette, en aan je eeuwige toekomst denkt,

en niet alleen maar aan je aardse bestaan, alsof het dáárom gaat.

Gebruik je verstand en je middelen, en deel met je naaste!

Tot zover de uitleg.

Maar dan horen we elkaar misschien denken:

ja, maar hoe zit dat dan?

We hoeven het eeuwige leven toch niet te verdienen?

Dat hebben we toch aan Jezus te danken, aan zijn genade en zijn offer voor ons?

Ja, dat klopt en dat blijft helemaal overeind.

Daarvoor is het nogmaals goed dat we kijken hoe dit verhaal in Lukas staat.

Ervóór stond dat andere verhaal, waar het als twee druppels op lijkt.

En dat ging over de verloren zoon, en bij alles was duidelijk: het is de genade en de liefde van de vader, waar hij zijn toekomst aan te danken heeft.

Daar had hij inderdaad niets aan bijgedragen en niet hoeven te dragen.

Terugkomen was genoeg. En zijn vader stond klaar hem op te vangen. En feest te vieren.

Dat mogen we voorop houden.

Maar dan toch ook dit: áls Gods genade dan zó enorm groot is, dan komen wij toch ook over de brug?

En het mag toch te hopen zijn, dat er in het hiernamaals, in Gods wereld, als u of ik daar eens verschijnen, mensen zijn die zeggen: dat is diegene die mij zo geholpen heeft toen ik het moeilijk had.

Het zal er dan hopelijk toch niet angstvallig stil blijven?

Jezus vertelt er zelfs nog eens een andere gelijkenis over: als jij voor iemand iets goeds hebt betekend, heb je dat voor Mij gedaan, zegt Hij.

Dus het heeft wel degelijk grote waarde, eeuwigheidswaarde, om nú het goede voor elkaar te zoeken.

Dan bouw je op het fundament dat Christus met zijn offer heeft gelegd.

Dat fundament, zagen we, ligt – enkel dankzij Christus.

Maar nu komen er ook jouw werken van dankbaarheid op.

Het kan niet zo zijn dat Jezus alleen maar geeft, het fundament heeft gelegd, maar er is verder door ons geen enkele steen meer op voortgebouwd.

Als wij komen, bij die eeuwige tenten, wil God heel graag enthousiaste stemmen horen van mensen die door ons geholpen zijn.

Dat zal meewegen.

En alsjeblieft niet het tegenovergestelde, zoals de profeet Amos, die als tegenstem op het rooster staat, het volk verweet.

Hoe je óók met elkaar kunt omgaan. Elkaar uitbuiten, of erger.

Dat alsjeblieft niet!

Dat bindt Jezus ons vanmorgen op het hart.

Denk erom dat dat heel belangrijk is voor je toekomst, hoe je de mammon gebruikt: alleen voor jezelf; ten kóste van je naaste, of... juist vóór je naaste?

En ga je daarbij met overleg te werk, meer nog dan die rentmeester!

Omdat je weet: ik moet zorgen dat ik straks ook in die eeuwige tenten een plekje heb.

Ja, maar hoeveel dan?

Wanneer doe je genoeg?

Wanneer heb je genoeg gebouwd op het fundament dat door Jezus is gelegd?

Ik vind het zo mooi, en tegelijk ook weer volkomen ontspanning geven, dat Jezus direct hierna zegt:

Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook getrouw als het om veel gaat.
(vers 10)

Met andere woorden: de waarde van wat je doet kan juist ook in kleine dingen schuilen.

Voor mij vormde dit vers een heel waardevol element, deze week, om bij me te dragen.

Waarschijnlijk net als u, lijd ik aan alles wat er gebeurt in de wereld.

Die verschrikkelijke oorlogen, Oekraïne, Gaza, noem maar op.

Het ontzaglijke lijden.

En je probeert bij te dragen, Kerk in Actie, Artsen zonder grenzen, vul maar in welke doelen er nog meer zijn.

Maar tegelijk heb je het niet in je macht om een einde aan de ellende te maken. En

lijken oplossingen ver uit het zicht.

En neemt de verharding en de crisis alleen maar toe.

En moeten we ook nog eens oppassen er niet aan gewend te raken, aan die dagelijks stroom ellende en kwaad die nooit gewoon mág worden.

Maar dan: wie betrouwbaar is in het geringste.

Je hoort die stemmen ook nu klinken. Hoeveel er ook op drift is nu, hoeveel onrecht, hoeveel lijden, hoeveel toekomstloosheid:

blijf ook in je eigen omgeving het goede doen.

Verhard niet, word niet cynisch, maar houd je hart zacht (met een mooie boektitel).

En blijf er, voor je naaste, ook die naaste vlakbij je.

De hele wereld kun je niet veranderen. Dat hoef je ook niet.

Maar je kunt wél de wereld van je naaste veranderen. Door iets goeds te doen.

Soms is een vriendelijk woord al genoeg. Een groet. Een gebaar. Even die deur openhouden. Iemand laten merken dat je hem of haar ziet staan. Dat kan de dag van de ander alweer goed maken.

Dat kan zelfs zonder de mammon, zonder het geld.

Dan heb je óók een wereld gered. Die van de ander. En die is, zo zegt een joods spreekwoord, eigenlijk even belangrijk als de grote wereld.

Betrouwbaar in het geringste.

Als je dat bent, zegt Jezus, zal je ook het grote en belangrijke toevertrouwd worden.

Laten we dat ook maar voor ogen proberen te houden in onze wereld op drift: gewoon het goede blijven doen. Betrouwbaar zijn.

Goed voor elkaar.

Zoals ook God, tenslotte klonk het in de lezing, volkomen betrouwbaar is. Juist óók in het kleine: geen tittel of jota laat Hij van zijn beloften en geboden vallen.

Zoals het elke dienst klinkt:

Onze hulp is in de Naam van de Heer
die trouw houdt tot in eeuwigheid
en niet loslaat het werk van zijn handen.

In die handen mogen wij ons weten.

Die handen van de vader van de verloren zoon. Omarmende handen.

Oneindige genade en liefde.

Handen, die willen maken dat ook onze handen zich openen.

Naar de ander, gevend, helend.

Met wat wij in huis hebben.

Om eens, als ook wij kwetsbaar zijn geworden,
in het eeuwig vaderhuis te mogen opgenomen.

Lof zij U Christus, in eeuwigheid.

Amen.

